

Ontwikkelingen rond de Kroniek van Sweder Schele van Weleveld

E.T.J.T. Kwint

In deze bijdrage wordt ingegaan op de ontwikkelingen rond de Kroniek van Sweder Schele van Weleveld. Die bestaan uit nieuwe vondsten en uit de voortgang van het grensoverschrijdend project om uiteindelijk tot een leesbare publicatie van de Kroniek te komen. Daarmede is deze bijdrage een vervolg op het artikel in *Boorn & Boerschop* no. 1 van 2007 op pagina 25 e.v.¹⁾

Vondsten

De laatste jaren hebben meerdere boeken het licht gezien die gebaseerd zijn op lang verdwenen documenten. Denk bijvoorbeeld aan *Il nome della rosa* (De naam van de roos) van Umberto Eco of *A dangerous inheritance* (Een gevaarlijke erfenis) van de Britse historica Alison Weir. In veel gevallen gaat het dan om verzonnen documenten, in ieder geval bij hogergenoemde boeken. Puur fantasie dus.

De werkelijkheid is echter vaak verrassender dan de fictie, want er worden nog steeds documenten gevonden, waarvan het bestaan volkomen onbekend was. Een uitstekend voorbeeld is de Kroniek van Sweder Schele van Weleveld. Deel III kwam als een verrassing tevoorschijn bij het inventariseren van de archieven van Huis Almelo. Deel I & II, tezamen in een band, waren wel al bekend. Georg von Schele gebruikte die voor zijn gedrukte familiegeschiedenis in de 19^e eeuw. Het is de verdienste van Albert Mensema van het HCO²⁾ in Zwolle dat hij het verband legde tussen de vondst uit Huis Almelo en de band uit de Schelenburg.

De laatste verrassing stamt uit 2008, dus na het stuk over de Kroniek in *Boorn & Boerschop* van januari 2007. Toen ontdekte Dr. Gunnar Teske van het LWL³⁾-Archivamt für Westfalen te Münster deel IV van de Kroniek. Dat bevond zich in het depot in het Staatsarchiv te Osnabrück in de archieven van de Schelenburg, het nog bestaande stamslot van de Schele's. Deel IV is veel kleiner dan de voorgaande drie delen. Het omvat slechts 29 pagina's, dertien in het Latijn en zestien vertaald in het Duits.

Het is niet door Sweder Schele zelf geschreven, maar het is zijn stijl en de beschreven gebeurtenissen, met name uit Sweder's sterfjaar 1639, sluiten aan op deel III. Hij heeft of dit stuk aan iemand gedictieerd, of zijn origineel werd voor hem gekopieerd. Misschien moeten we daar wel blij mee zijn want het handschrift van Sweder werd met het klimmen der jaren steeds onduidelijker. Dit document zou daarom nog onleesbaarder zijn geweest.

Voortgang project

Het project, wat als doel heeft te komen tot een publicatie van de Kroniek, kent een zgn. stuurgroep. Deze stuurgroep, bestaande uit mevrouw Dr. Birgit Kehne van het Niedersächsisches Staatsarchiv in Osnabrück, Dr. Gunnar Teske van het LWL-Archiv-

amt für Westfalen in Münster, de heer Johan Seekles van het HCO te Zwolle en mr. E.T.J.T. Kwint, directeur van de Stichting Weleveld, werd versterkt met Dr. Marcus Weidner van het internet-portal "Westfälische Geschichte" van het LWL. Hij is, zoals uit de vermelding internet portal moge blijken, speciaal belast met de digitaliseringsproblematiek rond dit project. Het is de bedoeling dat nadat de digitalisering, vide verder op de volgende pagina, honderd procent voltooid is, de Kroniek geheel, dus alle vier delen, in het Duits en het Nederlands op internet komt, waarbij tegelijkertijd het manuscript, de gedigitaliseerde transcriptie en de vertaling van de Latijnse en Griekse passages met eventueel commentaar etc. te zien zijn.

Zoals eerder gemeld in *Boorn & Boerschop* is er een stappenplan opgesteld, bestaande uit de fasen digitaliseren, vertalen, collationeren, becommentariëren en uiteindelijk publiceren van de Kroniek. De fase digitaliseren werd nog voorafgegaan door het transcriberen, dat is het manuscript in machineschrift zetten.

Dit monnikenwerk is nu geheel gereed mede dankzij de fantastische inzet van mevrouw Maria Wiegman uit Almelo. Zij heeft daar honderden uren aan besteed, waarbij zij nog de handicap had geen Latijn te kennen terwijl het overgrote deel van de nog niet getranscribeerde pagina's in het Latijn was geschreven. Zelfs mr. A. de Bakker die al in de vorige eeuw het grootste gedeelte transcribeerde, waren deze ongeveer 300 pagina's te machtig. Dr. Harmut Höfermann, classicus en oud-rector van het Schillergymnasium in Münster, nam de resterende stukken voor zijn rekening. Alle vier delen van de Kroniek zijn hiermede leesbaar geworden. Voorts is er al voor sommige delen van de Kroniek een inhoudsopgave gemaakt, waardoor het mogelijk is met de hand naar onderwerpen te zoeken, maar nog niet naar namen.

De digitalisering, waaronder wordt verstaan het hele document in Word te krijgen, zodat het bewerkbaar wordt en men ook naar namen kan zoeken, is helaas nog niet geheel afgerond. En daar ligt een kans voor de lezers van dit blad. Van de transcribering door De Bakker, die zulks deed op een tikmachine, dus niet via een computer, is wel een gedeelte door vrijwilligers in Word gezet. Maar er zijn nog vele pagina's wachtende.

OPROEP

Daarom langs deze weg een oproep voor vrijwilligers deze pagina's in Word te zetten. De tekst van De Bakker is als jpg, dus als plaatje, op internet beschikbaar: (<http://lehre.hki.uni-koeln.de/Schele>).

Heeft u een computer en wilt u pagina's in Word zetten dan kunt u zich in het Nederlands melden bij Dr. Teske op gunnar.teske@lwl.org. Het digitaliseren van de met de heer Teske afgesproken pagina's kunt u gewoon thuis doen. U hoeft geen speciale talenkennis te hebben. Het is een kwestie van letter voor letter in Word intikken.

In hoeverre er gecollationeerd moet worden is nog niet bepaald. Wellicht dat alleen echt moeilijk leesbare stukken of onduidelijke passages met het manuscript vergeleken moeten worden. Dat is helaas werk voor handschriftspecialisten die schaars zijn.

Er is een aanvang gemaakt met de becommentariëring en de vertaling van met name de Latijnse teksten. Wanneer de Kroniek geheel op internet toegankelijk is kunnen steeds vertalingen en commentaren, wanneer die gereed zijn, worden toegevoegd. Toen de stuurgroep in mei 2004 voor het

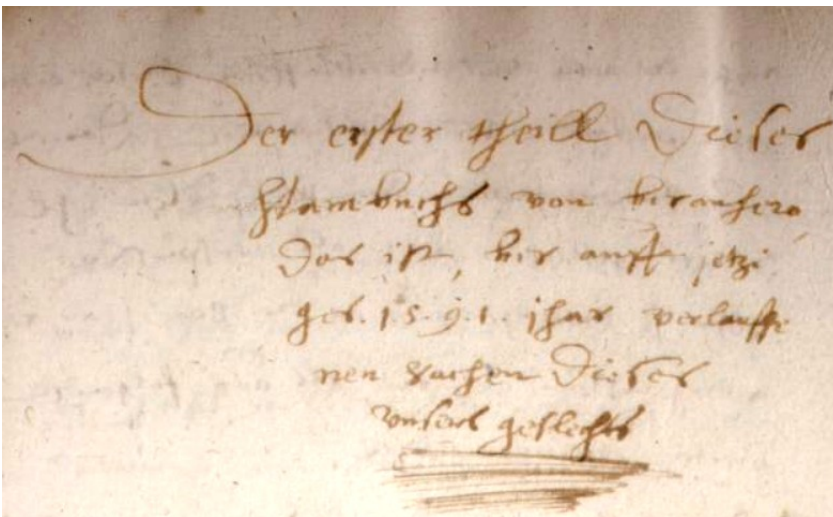
eerst bijeenkwam en het stappenplan werd opgesteld, bestond deze mogelijkheid eigenlijk nog niet. Daarom werd als afsluitende fase, het publiceren, nog aan een boek gedacht. De kosten van zo'n boek zullen zeker hoog zijn door allereerst de omvang, vervolgens omdat het in twee talen gepubliceerd moet worden en tenslotte omdat de oplage van een werk als de Kroniek klein zal zijn. Het is daarom de vraag of het ooit nog tot de uitgave van een boek zal komen. Maar dankzij de nieuwe digitale technieken kunnen we wel overgaan tot een publicatie op internet, die als voordeel heeft dat deze steeds bijgewerkt en aangevuld kan worden. Het begin daarvan vindt u op:

www.westfaelische-geschichte.de/web886

De Kroniek komt dus hoogstwaarschijnlijk niet als boek in uw boekenkast, maar met hulp van vrijwilligers, die bereid zijn de teksten in machineschrift in Word in te tikken, kan het moment van een eerste complete digitale publicatie snel naderbij komen.

Noten

1. Dit uitvoerige artikel is in te zien op de website van de vereniging: www.heemkundeborne.nl
- 2 HCO, Historisch Centrum Overijssel
- 3 LWL, Landschaftsverband Westfalen-Lippe

Der erster theill dieses
Stammbuchs von bis anhero
das ist bis auff jetzi
ges 1.5.9.1 jhar verlauffe
nen dieses
unsers geslechts

Op de website van het project kunt u het oorspronkelijke handschrift van Sweder Schele bekijken alsmede de transcripties. Hierboven (links) zijn de eerste zinnen van de Kroniek afgebeeld. Rechts staat de weergave van de transcriptie, op basis waarvan het oertypen zal plaatsvinden. Middels de oproep hoopt de stuurgroep dat u enthousiast bent geworden en wilt meehelpen een bijzonder stuk erfgoed te ontsluiten.